

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Správa na úseku pozemních
komunikací

seminář
27. dubna 2022

Zápatí prezentace

Obecný úvod

- Dopravní infrastruktura: spojovací sítě (pozemní, vodní, energetické a jiné)
- *Důležitý pojem i z hlediska územního plánování*

- Proces dopravy : dopravní prostředek
- dopravní cesta
- lidský činitel
-
-

Typy

- Správa na úseku:
- pozemních komunikací
- drážní dopravy
- letecké dopravy
- lodní dopravy - vnitrostátní plavba
- - námořní plavba

Správa na úseku pozemních komunikací

- nejrozsáhlejší součást dopravní infrastruktury ČR
- právní úprava: **zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích**
- a) kategorizaci PK, jejich stavbu, podmínky užívání a jejich ochranu,
- b) práva a povinnosti vlastníků PK a jejich uživatelů
- c) výkon státní správy ve věcech PK

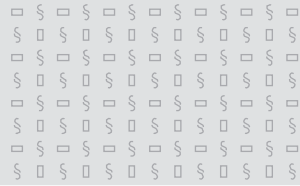
Pozemní komunikace

- **Zák. č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích**
- - kategorie pozemních komunikací (dopravní infrastruktura v ČR)
- - *veřejný zájem*
- A) lze realizovat i formou **PPP**
- **B) vyvlastnění**
- - lze zřídit i věcné břemeno (stavba na daném pozemku)
- - vždy za náhradu

Kategorie pozemních komunikací

- **Definice:** *Pozemní komunikace je dopravní cesta určená k užití silničními a jinými vozidly a chodci, včetně pevných zařízení nutných pro zajištění tohoto užití a jeho bezpečnosti.*
- **tzv. vyhrazený majetek (srov. §9)**
- Dálnice - stát (ŘSD - příspěvková organizace)
-
- Silnice- silnice I. třídy - stát (ŘSD - příspěvková organizace)
- silnice II. třídy - kraj
- silnice III. třídy - kraj
- místní komunikace (I. až IV. třída)- obec
- účelová komunikace - fyzické nebo právnické osoby (lze omezit přístup veřejnosti), občanskoprávní vztahy, je ve vlastnictví soukromé FO nebo PO
- srov: www.mdcr.cz

Dálnice

- a) dálnice
- pro rychlou dálkovou a mezistátní dopravu silničními motorovými vozidly
- přístupná nikoli „všeobecně“
- bez přímého přístupu ze sousedních pozemků, pouze z pozemků či nemovitostí sloužících pro účely dálnice
- oddělená místa napojení pro vjezd a výjezd
- směrově oddělené jízdní pásy
- bez úrovnňových křížení

Silnice

- **b) silnice**
- určená k užití silničními a jinými vozidly a chodci
- tvoří silniční síť
- podle určení a dopravního významu **kategorizace**
- **I. třídy** zejména pro dálkovou a mezistátní dopravu (může být vystavěna jako rychlostní silnice - podobná parametrům dálnice)
- silnice **II. třídy** pro dopravu mezi okresy
- silnice **III. třídy** k vzájemnému spojení obcí nebo jejich napojení na ostatní PK

Účelová komunikace

■ §7

- **Účelová komunikace** je pozemní komunikace, která slouží ke **spojení jednotlivých nemovitostí pro potřeby vlastníků** těchto nemovitostí nebo ke spojení těchto nemovitostí s ostatními pozemními komunikacemi nebo k obhospodařování zemědělských a lesních pozemků.
- Příslušný silniční správní úřad může na **návrh vlastníka** účelové komunikace a po projednání s příslušným orgánem Policie České republiky upravit nebo omezit **veřejný přístup** na účelovou komunikaci, pokud je to nezbytně nutné k **ochraně oprávněných zájmů** tohoto vlastníka.

účelová komunikace

■ slouží

- **ke spojení jednotlivých nemovitostí** pro potřeby vlastníků, nebo
- ke spojení těchto nemovitostí s ostatními PK
- nebo k **obhospodařování** zemědělských a lesních pozemků

■ veřejně přístupná

■ ale i neveřejná

- lze upravit nebo omezit veřejný přístup, pokud je to nezbytně nutné k ochraně oprávněných zájmů vlastníka (*žádost*)
- PK v uzavřeném prostoru nebo objektu, která slouží potřebě vlastníka nebo provozovatele, určuje způsob užívání

Účelová komunikace

- nemusí být nutně stavbou dle stavebního zákona, např. i pouhé koleje vyjeté v trávě nebo zpevněné místy kamením či sutí
- nerozhoduje stav v katastru (zde zpravidla ostatní plocha)

Účelová komunikace

■ účelová komunikace

■ **znaky** - zákon + judikatura (VOP 6669/2008/VOP/DS)

- 1) stálá a v terénu patrná dopravní cesta, která
 - 2) naplňuje účel stanovený v zákoně, přičemž
 - 3) její vlastník dal souhlas k obecnému užívání veřejností a zároveň (i konkludentní)
 - 4) tato cesta naplňuje nutnou komunikační potřebu
- vznik „ze zákona“ po splnění znaků

nutná komunikační potřeba

- k jakému cíli cesty vedou (louka, les, zahrádka, chata, rodinný dům),
- - jak se od sebe liší dané alternativní cesty (délka, šířka, povrch, sklon, úhly zatáček),
- - zda a jak rozsáhle by bylo třeba cíl cesty (pozemek nebo budovu) stavebně upravovat, aby byl možný alternativní přístup nebo příjezd,
- - zda jedna z nich vede po soukromém a druhá po obecním pozemku apod

Příklad výrokové části rozhodnutí

- Městský úřad Vrchlabí, odbor rozvoje města a územního plánování jako příslušný silniční správní úřad podle § 40 odst. 4 písm. a) zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pozemních komunikacích“), rozhodl v řízení o žádosti MUDr. Davida Havla, nar. 1.8.1967 a Aleny Havlové, nar. 24.4.1972, oba bytem Luční 522, 543 03 Vrchlabí (dále jen „žadatel“) ve věci určení, zda jsou pozemky parc. č. 757/1 a 755/8, v k. ú. Podhůří-Harta veřejně přístupnou účelovou komunikací, **podle § 142 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, t a k t o:**
- **Na pozemcích parc. č. 757/1 a 755/8, v k. ú. Podhůří-Harta se nenachází veřejně přístupná účelová komunikace ve smyslu ust. § 7 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích, neboť předmětné pozemky nenaplňují zákonné znaky veřejně přístupné účelové komunikace ve smyslu platné právní úpravy a ustálené judikatury.**

Znaky - cesta

■ Rozsudek NSS ze dne 2. 5. 2012, č. j. 1 As 32/2012-42

- I. V řízení o určení, zda je určitý pozemek (cesta) veřejně přístupnou účelovou komunikací, či nikoli (§ 7 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích), je třeba v první řadě zkoumat, existuje-li zde vůbec dopravní cesta ve smyslu § 2 odst. 1 citovaného zákona, která je užívána v režimu obecného užívání (§ 19 uvedeného zákona).
- II. Obecné užívání účelové pozemní komunikace spočívá v možnosti blíže neurčeného okruhu osob tuto komunikaci bezplatně užívat, a to způsobem obvyklým a k účelům, ke kterým je tato komunikace určena. Nejde-li o cestu obecně užívanou, nemůže jít ani o pozemní komunikaci. Úprava užívání takové cesty proto musí být řešena nikoli prostřednictvím institutů veřejného práva (deklarace veřejně přístupné účelové komunikace), ale práva soukromého.

■ Rozsudek KS v Praze, ze dne 5. 5. 2016 48, č. j.A 7/2015-140

- Došlo-li k faktickému (rozoráním) či právnímu (ztrátou komunikační potřeby v důsledku scelení pozemků) zániku veřejně přístupné účelové komunikace (§ 7 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích) sloužící obhospodařování zemědělských pozemků v době nesvobody, může výjimečně dojít k „obživnutí“ již zaniklé veřejné komunikace včetně souhlasu s jejím veřejným užíváním daným v době před kolektivizací (resp. od nepaměti), jestliže v přiměřené době po navrácení přilehlých pozemků původním vlastníkům v restituci dojde v terénu k obnovení této komunikace a komunikace je nadále nezbytná.

Znaky PK- souhlas

■ Nálezný ústavního soudu ze dne 9. 1. 2008, sp. zn. II. ÚS 268/06

- Vlastnické právo náleží svou povahou do kategorie „základních“ práv a svobod jednotlivce („core-rights“), a tvoří tedy jádro personální autonomie jednotlivce ve vztahu k veřejné moci. Podle liberální tradice, která stála u zrodu ideologie základních práv a svobod, je vlastnické právo všezahrnující kategorií autonomního postavení jednotlivce vůči veřejné moci (srov. např. Komárková, B. Původ a význam lidských práv. Praha : SPN, 1990, s. 103: „Locke ukládá státu ochranu pozemských hodnot života, osobní svobody a věcného vlastnictví. Později shrnuje do pojmu vlastnictví všechny tyto hodnoty ...“).
- Ústavně konformní omezení vlastnického práva je možné pouze ve veřejném zájmu, na základě zákona a za náhradu, přičemž míra a rozsah omezení musí být proporcionální ve vztahu k cíli, který omezení sleduje, a prostředkům, jimiž je omezení dosahováno. Tam, kde jedna z těchto podmínek nuceného omezení vlastnického práva absentuje (například zákon nepředpokládá poskytnutí kompenzace za jeho omezení), jedná se o neústavní porušení vlastnického práva. **V takových případech lze ústavně konformně omezit vlastnické právo pouze se souhlasem vlastníka**, proto existuje-li v zákoně veřejnoprávní institut omezující vlastnické právo, aniž by s tímto omezením spojoval poskytnutí náhrady, je nezbytnou podmínkou jeho ústavní konformity souhlas vyjádřený vlastníkem.
- **Tak je tomu v případě tzv. veřejně přístupných účelových komunikací definovaných v ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, v jejichž případě je vlastnické právo omezeno tím, že vlastník musí strpět obecné užívání pozemku jako komunikace (§ 19 citovaného zákona) a umožnit na něj veřejný přístup.** Zákon o pozemních komunikacích však toto omezení nespojuje s poskytnutím finanční náhrady. S ohledem na shora uvedené lze tedy konstatovat, že jeho jediný ústavně konformní výklad je ten, že s takovým omezením vlastnického práva musí vlastník příslušného pozemku souhlasit. Vedle nezbytného souhlasu vlastníka je podmínkou veřejného užívání soukromého pozemku též existence nutné a ničím nenahraditelné komunikační potřeby. Z dnešních hledisek posuzování legitimních omezení základních práv se totiž jedná o nezbytnou podmínku proporcionality omezení. **Zjednodušeně řečeno, existují-li jiné způsoby, jak dosáhnout sledovaného cíle (zajištění komunikačního spojení nemovitostí), aniž by došlo k omezení vlastnického práva, je třeba dát před omezením vlastnického práva přednost těmto jiným způsobům.**

Znaky - souhlas

■ Nálezný ústavního soudu ze dne 15. 3. 2011, sp. zn. III. ÚS 2942/10

- V případech, v nichž zákon nepředpokládá poskytnutí kompenzace za omezení vlastnického práva, lze je ústavně konformně omezit pouze se souhlasem vlastníka, čili existuje-li v zákoně veřejnoprávní institut omezující vlastnické právo, aniž by s tímto omezením spojoval poskytnutí náhrady, je nezbytnou podmínkou jeho ústavní konformity souhlas vyjádřený vlastníkem. Tak je tomu v případě tzv. veřejně přístupných účelových komunikací definovaných v ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, v jejichž případě je vlastnické právo omezeno tím, že vlastník musí strpět obecné užívání pozemku jako komunikace (§ 19 zákona) a umožnit na něj veřejný přístup. Existují-li jiné způsoby, jak dosáhnout sledovaného cíle (zajištění komunikačního spojení nemovitostí), aniž by došlo k omezení vlastnického práva, je třeba dát před omezením vlastnického práva přednost těmto jiným způsobům.
- Obecný soud v rámci ústavně konformní interpretace § 7 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, na základě důkazního řízení musí mít za prokázané, že vlastník poskytl - výslovně anebo konkludentně - souhlas s veřejným užíváním účelové komunikace, a dále musí mít za prokázanou podmínku potřebnosti. Konkludentní souhlas s veřejným užíváním účelové komunikace (§ 7 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích) nelze bez dalšího vyvodit z toho, že stěžovatel nebo jeho právní předchůdce účelovou komunikaci neopltili ani neoznačili jako soukromý pozemek se zákazem vstupu. Při posouzení ať již výslovného anebo konkludentního souhlasu soud musí zohlednit i zákonnou úpravu nakládání s majetkem České republiky, jak je obsažena v zákoně č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, tj. zdali nebyl dán nad rámec zákonných povinností při hospodaření s majetkem státu.

Znaky - komunikační potřeba

■ Rozsudek NSS ze dne 16. 5. 2011, č. j. 2 As 44/2011-99

- I. Omezení vlastnického práva v podobě existence veřejně přístupné účelové pozemní komunikace bez souhlasu vlastníka představuje omezení ve prospěch veřejného zájmu (čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod), nikoliv omezení ve prospěch chráněného obecného zájmu (čl. 11 odst. 3 Listiny), a proto za ně náleží náhrada.
- II. Předpokladem pro vydání deklaratorního rozhodnutí o tom, že určitá komunikace je veřejně přístupnou účelovou pozemní komunikací ve smyslu § 7 odst. 1 věty první zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, je mj. souhlas vlastníka pozemku, na kterém se komunikace nachází. Není-li tento souhlas dán nebo jsou-li o něm důvodné pochybnosti, je možné k deklaraci existence účelové pozemní komunikace přistoupit výhradně za splnění následujících podmínek: naplnění zákonných znaků veřejně přístupné účelové pozemní komunikace, existence nezbytné komunikační potřeby a poskytnutí odpovídající náhrady za omezení vlastnického práva. **Podmínka existence nezbytné komunikační potřeby je splněna, pokud se v dané lokalitě nenachází k předmětné komunikaci alternativa, o níž by bylo možné vzhledem ke konkrétním podmínkám v území ještě rozumně uvažovat.**

■ Rozsudek NSS ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 22 Cdo 766/2011

- Právo obecného užívání účelové komunikace je **vázáno na uspokojování nutné komunikační potřeby. Jakmile tato potřeba pomine, uvedené právo zaniká, stejně jako omezení vlastníka pozemku, na kterém se komunikace nachází (tzv. elasticita vlastnictví).**

■ Rozsudek NSS ze dne 30. 3. 2017, č. j. 5 As 140/2014-85

- V rámci zjišťování existence veřejně přístupné účelové komunikace je nezbytné posoudit splnění podmínky nutnosti komunikační potřeby i v případě, že právní předchůdce vlastníka komunikace souhlasil s jejím veřejným užíváním.

Ochrana obecného užívání

■ Přestupky (§ 42a a 42b ZoPK)

- fyzická osoba, právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím,
- že **omezí obecné užívání** dálnice, silnice, místní komunikace nebo **veřejně přístupné účelové komunikace** bez povolení nebo v rozporu s tímto povolením neoprávněně zřídí objížd'ku nebo neoznačí uzavírku nebo objížd'ku (pokuta do 500000 Kč)
- bez povolení **umístí na pozemní komunikaci pevnou překážku** nebo ji neodstraní na svůj náklad ve lhůtě stanovené silničním správním úřadem (pokuta do 300000 Kč)

■ Pevné překážky (§ 29 ZoPK)

- pevnou překážku lze umístit na pozemní komunikaci pouze na základě povolení silničního správního úřadu vydaného po projednání s vlastníkem dotčené pozemní komunikace a se souhlasem Ministerstva vnitra, jde-li o dálnici, v ostatních případech se souhlasem Policie České republiky.
- povolení lze vydat pouze za předpokladu, že nebude ohrožena bezpečnost a plynulost silničního provozu a že žadatel o vydání povolení zajistí na svůj náklad všechna potřebná opatření
- pevné překážky, na jejichž umístění nebylo vydáno povolení, jsou jejich vlastníci povinni odstranit na svůj náklad ve lhůtě stanovené silničním správním úřadem. Po marném uplynutí stanovené lhůty je vlastník, popřípadě správce dálnice, silnice nebo místní komunikace oprávněn odstranit pevnou překážku na náklady jejího vlastníka
- vztahuje se i na veřejně přístupné účelové komunikace

Rozhodování silničního úřadu

- Omezení užívání veřejně přístupné účelové komunikace (§ 7 odst. 1 ZoPK)
 - příslušný silniční správní úřad obecního úřadu obce s rozšířenou působností **může na žádost vlastníka** účelové komunikace a po projednání s Policií České republiky **upravit nebo omezit veřejný přístup na účelovou komunikaci**
 - pokud je to nezbytně nutné k ochraně oprávněných zájmů tohoto vlastníka.
 - úprava nebo omezení veřejného přístupu na účelové komunikace stanovené zvláštními právními předpisy tím není dotčena (= zejména obecná omezení plynoucí ze ZoPK či případně omezení plynoucí z pravidel provozu podle ZoSP)

- Deklaratorní rozhodnutí (§ 7 odst. 2 ZoPK)
 - v pochybnostech, zda z hlediska pozemní komunikace jde o uzavřený prostor nebo objekt, rozhoduje příslušný silniční správní úřad
 - = rozhodování o tom, zda je účelová komunikace veřejně přístupná či nikoli
 - ale také o tom, zda jsou v určitém případě naplněny znaky veřejně přístupné pozemní komunikace

Kategorizace pozemních komunikací

- - zařazení PK provádí silniční správní úřad
- Kritéria pro posouzení:
 - - dopravní význam
 - - stavebně technické vybavení
 - - její určení (kolaudace)) pasport stavby
- změna na základě změny dopravního významu nebo určení pozemní komunikace
- změna kategorie může vyžadovat **změnu vlastnických vztahů**

Pozemní komunikace

- **součásti PK např.:**
 - všechny konstrukční vrstvy vozovek a krajnic
 - odpočívky, mostní objekty, tunely, zdi, násypy, příkopy, silniční pomocné pozemky, svislé dopravní značky, svodidla, zpomalovací prahy, kanalizace k odvádění povrchových vod
 - přilehlé chodníky, veřejná parkoviště, podchody
(pokud nejsou samostatnými místními komunikacemi)
- **příslušenství PK např.:**
 - přenosné svislé dopravní značky
 - veřejné osvětlení, světelná signalizační zařízení
 - silniční vegetace, ploty, přechody zvěře
 - mýtné brány apod.

Obecné užívání

■ obecné užívání PK

- „veřejnoprávní užívací titul“
- podmínky
 - *každý*
 - *bezplatně*
 - *obvyklým způsobem a*
 - *k účelům, ke kterým jsou určeny*
 - *v mezích zvláštních předpisů upravujících provoz a*
 - *za podmínek stanovených zákonem o PK*
- uživatel povinnost přizpůsobit se stavebnímu a dopravně technickému stavu dotčené PK

Obecné užívání

- **Bezplatné** užívání pozemní komunikace obvyklým způsobem a k účelům, ke kterým je určena (výjimky stanoveny zákonem)
- Povinnost se přizpůsobit stavebnímu a dopravně technickému stavu
- Omezení:
- *Stání vozidel* - regulace odstranění vraku- povinnost vlastníka vraku na výzvu vlastníka pozemní komunikace (lhůta 2 měsíců), jinak vrak bude odstraněn a zlikvidován (náklad nese buď vlastník vraku nebo vlastník PK)
- *Povolení uzavírky, nařízení objížďky* - silniční správní úřad, povolení (uzavření více jak poloviny jednoho jízdního pruhu v délce větší než 50 m a na dobu delší než tři dny)

Zpoplatnění obecného užívání

- 3 typy:
- Stání vozidel - stanoví obec
- Mýtné - podle typu vozidla a ujeté vzdálenosti (tzv. výkonové zpoplatnění)
- Časový poplatek - časové užívání
-

Časový poplatek

- *Jak dlouho*: 1 rok, 1 měsíc, 10 dnů
- *Kdo*: motorové vozidlo do 3,5 tun

Mýtné

- **Cíl:** podílení se na nákladech spojených s výstavbou, modernizací, údržbou a provozem významných silničních tahů
- **Jak:** Systém elektronického mýtného (nedochází k omezování vozidel) *pozor na změnu*
- **Kdo provozuje:** za MD může smluvně provozovat jiný subjekt
- **Kdo platí:** vozidla nad 3,5 tun a další kritéria
- **Výše mýtného se stanoví součinem sazby mýtného a ujeté vzdálenosti po zpoplatněné pozemní komunikaci.**

Určení sazby mýtného

Pravidlo: nemá převýšit náklady na:

- výstavbu zpoplatněných PK
- údržbu a opravu
- správu související s provozem PK
- výstavbu a provoz systému výběru mýtného
při zjištění nesrovnalosti (příjem přesahuje
výdaj) - nutno do dvou let výši mýtného upravit

Stání vozidel

- *Kdo*: stanovuje obec
- *Jak*: nařízením
- *Cíl*: organizace dopravy na jejím katastrálním území (nesmí být ohrožena bezpečnost a plynulost silničního provozu)
- *Kdy*: státní max. do 24 hodin
 - odstavení nákladního vozidla pro účely zajištění celního odbavení
 - státní vozidla podnikatele, který má sídlo (nebo provozovnu) na území obce
 - stání vozidla FO ve vazbě na vlastnictví nemovitosti nebo trvalý pobyt

Stání vozidel

- Povinnost stanovit: částku
- způsob placení
- způsob prokazování
- Nutno označit dopravní značkou

Zvláštní užívání

- kategorie vymezené zákonem (§ 25)
- *užití PK k jiným účelům, než je určena a jiným než obvyklým způsobem*
- - např: přeprava nadměrného nákladu, umístování reklamních zařízení, vyhrazené parkování, pořádání sportovních a obdobných akcí, umístění inženýrských sítí
- Podmínky:
- - pouze **povolení** silničního správního úřadu
- - souhlas vlastníka PK, popřípadě MV nebo Policie ČR (*výjimky: provádění stavebních prací nebo umístění inženýrských sítí, pokud jde o veřejně prospěšnou stavbu - vlastník uplatňuje námitky*)
- - povolení je vydáváno na dobu určitou,
- - v povolení je nutno stanovit podmínky (pokud je nesplňuje, lze odejmout, zde možno opětovně žádat až po třech letech)
- - odpovědnost za případné poškození nebo znečištění PK

Odpovědnost

- **odpovědnost vlastníka PK za sjízdnost a schůdnost**
 - vlastník neodpovídá za škody ze
 - *stavebního stavu nebo*
 - *dopravně technického stavu*
 - odpovídá až za závadu ve sjízdnosti (schůdnosti)

Odpovědnost za sjízdnost

- *Co je sjízdnost* - umožňuje bezpečný pohyb silničních a jiných vozidel přizpůsobený stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu těchto pozemních komunikací a povětrnostním situacím a jejich důsledkům (obdobná definice schůdnosti)
- *Co je to závada ve sjízdnosti* - změna, kterou nemůže řidič vozidla předvídat při pohybu vozidla přizpůsobeném stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu těchto pozemních komunikací a povětrnostním situacím a jejich důsledkům.

Odpovědnost

- **liberační důvod**
 - nebylo v mezích možností vlastníka PK
 - *závadu odstranit*
 - u závady způsobené povětrnostními situacemi a jejich důsledky takovou *závadu zmírnit*
 - ani na ni *předepsaným způsobem upozornit*
- pokud závadu způsobí jiná osoba, musí neprodleně odstranit nebo oznámit vlastníkovi
- rozsah, způsob a časové lhůty pro odstraňování závad upravuje prováděcí předpis

Odpovědnost

- Závada ve sjízdnosti způsobená znečištěním nebo poškozením
- - povinnost odstranit znečištění či poškození
- - původce
- - vlastník